

De jonge choreograaf **Jasper van Luijk** is een paar jaar afgestudeerd. Zijn sober vormgegeven stukken verbeelden verlangende mensen, dood en eenzaamheid. Toch is het geen deprimerende wereld die hij schept. Eerder een poging om menselijke condities helder te zien. De komende maanden is zijn werk te zien in verschillende festivals, het programma *DansClick 16* en in de muziektheaterproductie *Goldmund*.

TEKST Ruth Naber

‘Hoe zwaar ben je, als je sterft?’

Het is in de namiddag. Van Luijk en zijn dansers Ivan Ugrin en Davide Cocchiara repeteren al sinds de ochtend het duet *Previously Cited* (2012). In een groepje bewegen de langere choreograaf en de kleinere, gespierde dansers door de lichtgrijs getinte studio in het Korzo Theater. De dansers onderzoeken hoe ze hun schouders pijnloos tegen elkaar aan kunnen zetten, om met hulp van elkaar te draaien. Ze bekijken hoe de een zijn been om de schouder van de ander kan haken, om snel opgetild te kunnen worden. De vermoeidheid is erin geslopen, maar Van Luijk blijft geduldig instrueren. En de dansers op hun beurt vormen hun beurse lijven welwillend naar de instructies van de choreograaf.

‘Het is knokken’, vertelt Van Luijk ’s avonds na afloop van de repetitie, nadat hij snel zijn avondeten naar binnen heeft geschoven. ‘We hebben zes dagen om dit stuk te repeteren. Vandaag was dag twee. Ivan en Davide werken heel hard. Maar we zijn nu nog vooral bezig met: zó voelt het. De meer theatrale laag hebben we nog niet kunnen aanboren.’

Van Luijk creëerde *Previously Cited* twee jaar geleden, met de dansers Mitchell-lee van Rooij en Ninos Josef. Het was het eerste stuk na zijn afstuderen. Nu herneemt hij het voor het programma *DansClick 16*. In het duet brengt een danser leven in het bewegingloze lichaam van de ander. Nadat deze de eerste voorzichtige stappen heeft gezet, dansen ze uiteindelijk als gelijken. Maar dan breekt de jonge danser los van zijn schepper en laat hem achter. ‘Ik vroeg me af: als je als mens zoveel in iemand investeert dat die erg veel voor je gaat betekenen, wat gebeurt er met je als diegene je daarna voorbij leeft of vertrekt?’

Hoe leeg is de ruimte om je heen zonder die persoon?’, vertelt Van Luijk. ‘Maar het stuk verandert door het repeteren met Ivan en Davide. Je zet het op twee nieuwe lijven, waar het oorspronkelijk niet voor gemaakt is. De timing van deze lichamen is anders. Ik ben het materiaal fysiek veel meer aan het plaatsen, kaderen. Als een architect bijna.’



FOTO CAMIEL CORNELLE

FOTO ROBERT BENSCHOP



UITSTULPENDE LICHAMEN

In Van Luijks choreografieën komt eenzaamheid of verdriet niet voort uit buitengesloten zijn van een groep. Eerder lijkt een individu uit die groep weg te willen, anderen verlangend achterlatend. Zo vertrekt in *Quite Discontinuous* (2013), na in een kluwen van telkens uitstulpende lichamen over het toneel te hebben bewogen, de een na de ander van vier dansers naar de dood.

Een opmerking over het sterven van een naaste bracht hem tot deze choreografie. 'Ik geloof erin dat je een emotie eerst ten volle moet doorleven, zodat je er daarna afstand van kunt nemen en die helder kunt zien,' vertelt Van Luijk. 'Met *Quite* onderzochten we het sterven en hoe wij daarop reageren als groep. Wat is de dood? Kun je het aanraken, inslikken? Hoe zwaar ben je als je sterft, hoeveel beelden zitten er in dat lichaam? Ik had ook een uur lang een stervend lichaam kunnen weergeven, heel conceptueel. Maar nu is het eigenlijk een meer fysiek stuk geworden. Het eerste deel bijvoorbeeld is gebaseerd op een *carcrash* in slow motion. We oefenden: stel je voor, je zit met zijn vieren in een auto die van een berg afdondert, er klappen deuren open, er breken ramen, en telkens als er iemand uit die auto dreigt te vallen, kun je die nog net in zijn nekvel grijpen. Hoe ziet dat eruit?' 'Ik houd van mijn dansers', overdenkt de choreograaf. Als je dat niet doet, moet je geen choreograaf worden. Zij gaan kapot op het podium, voor jouw idee. Ook om

hun eigen artistieke ziel te voeden, maar zij *doen* het. Wij *maken* het. Als choreograaf maak je een nomaden-trektocht tussen groepen mensen om wie je geeft, dat is het moeilijke eraan. Je deelt persoonlijke dingen met elkaar in het maken. Dat kan niet anders. Een lichaam is persoonlijk. Maar als de voorstelling afgelopen is, trek je weer weg. Het begint ergens anders weer opnieuw.'

REMBRANDT

Als tiener verliet van Luijk de zesde klas van het VWO om zich volledig aan het dansen te kunnen wijden. Hij danste latin op wedstrijdniveau, maar vond dat uiteindelijk te oppervlakkig. Na omzwervingen kwam hij op dansacademie ArtEZ terecht. 'Ik was het daar vaak niet eens met wat ik van een choreograaf moest doen. Ik had altijd het idee dat het anders kon.' Hij experimenteerde met een aantal solo's en begon daarna een choreografie met dansers uit zijn opleiding. 'Ik wilde zelf zien hoe die andere lichamen functioneren. Ik werkte samen met Lennart Sieberts, nu mijn vaste componist. Hij had geen ervaring met digitaal werken of dans, maar vanaf die eerste productie, *Too many new beginnings*, was er een klik. Die choreografie werd in *Voorjaarsontwaken* geprogrammeerd, in Korzo. Ik zat toen in mijn derde studiejaar. Daar kwamen toen vier opdrachten voor choreografieën uit voort. En sindsdien ben ik eigenlijk alleen maar gaan maken. Dat eerste jaar als choreograaf, nog tijdens mijn

In *Previously Cited* brengt een danser leven in het bewegingloze lichaam van de ander.



FOTO SVETLA ATANASOVA

Links: Mitchell-lee van Rooij and
Jefta Tanate in *Quite Discontinuous*
Onder: *Quite Discontinuous*



FOTO MENNO VAN DER MEULEN

opleiding, was heel bizar. Ik voelde me soms verloren, maar wist ook dat dit was wat ik wilde.’ Zijn afstudeerchoreografie *About there and here*, die in 2012 in première ging tijdens het Holland Dance Festival, won dat jaar ook de IT’s Choreography Award. Er kwamen enkele goede kritieken. Maar lastig bleek het choreograferen zeker. ‘Niet al mijn stukken zijn even goed. Natuurlijk wil ik mijn kunst met het publiek delen, maar je maakt niet elke dag een Rembrandt.’ En dan weifelend: ‘Misschien verwacht het publiek teveel dat je, als je naar theater gaat, altijd iets heel goeds voorgeschoteld krijgt, in plaats van dat je naar een zoektocht kijkt van een artiest die soms de spijker op de kop tikt, maar soms ook faliekant de plank mislaat. Je kunt in een artistieke knoop zitten in een stuk.’

ZINNEBEELD VAN SCHOONHEID

Inmiddels wordt Van Luijk ondersteund door de productiehuisen Korzo in Den Haag en Generale Oost in Arnhem. Hij ontvangt de tweejarige Nieuwe Makers subsidie van het Fonds Podiumkunsten. Zo kan hij zich op vier producties concentreren, een relatief luxe positie voor een choreograaf aan het begin van zijn carrière vandaag de dag.

Een van deze producties is *Goldmund*. In deze bewerking van het filosofische meesterwerk *Narziss und Goldmund* van Hermann Hesse, werkt Van Luijk samen met muziektheatermakers Wilko Sterke en Thijs Maas van Orkater/De Nieuwkomers. ‘Wilko en Thijs vonden dat deze roman veel fysieke aspecten kent, bijvoorbeeld een ontwikkeling van jong naar oud. Het lichaam in beweging zagen ze als onderdeel van de verbeelding van de roman. Daarom benaderden ze mij. Er was een klik in hoe wij over het creatieproces dachten. Het moest een verstrengeling van tekst, muziek en dans worden, geen opeenvolging van aparte eenheden.’

De vrienden Narziss en Goldmund, een monnik en een zwerver, zoeken ieder op hun eigen manier naar hun levensvervulling. De monnik in kennis en overdenking, de zwerver in het ondergaan van zinnelijkheid en de vergankelijkheid van het leven. ‘Tijdens zijn omzwervingen wordt Goldmund beeldhouwer. Er moest daarom een beeld komen. Een symbool voor schoonheid, een ver-

schijning ervan. Dit beeld creëert Goldmund niet zozeer zelf, het overkomt hem als het ware, op het dieptepunt van zijn reis. Wat is een beeldhouwwerk, vroegen wij ons af. Kan de muziek hier voor zichzelf spreken, zonder dans, of juist niet? Uiteindelijk was het zo simpel als twee naakte vrouwenlichamen in elkaar te laten versmelten. Het is traag en het beweegt in en om elkaar heen. Maar het heeft wel een kracht, sereen en breekbaar.’

FANTASIE

Een samenleving, waarin denkbeelden onmerkbaar worden gemanipuleerd, is het onderwerp van Van Luijks volgende productie *Savages*, die begin 2015 in première gaat tijdens het CaDance Festival. Ook hiervoor is literatuur een inspiratiebron, onder meer *Brave New World* van Aldous Huxley. Wat maakt dat hij deze boeken wil verbeelden met dans, toch niet het meest letterlijke medium? ‘Persoonlijk vind ik bij boekverfilmingen de film altijd slechter dan het boek. Een concrete film breekt je fantasie. Een dansvoorstelling heeft voor ieder een andere betekenis. Als ik een boek lees, is dat eigen voor mij. Een dansvoorstelling is eigen voor ieder in de zaal.’ ■

Meer informatie over:

DansClick 16: www.dansclick.nl

Goldmund: www.korzo.nl / www.orkater.nl

Quite Discontinuous: www.movingfutures.nl

Savages: www.korzo.nl